

هلمشهر و خانواده

فیلم این گفت‌وگورا
با اسکن این کیوار کد ببینید.

لایه‌های یک لایحه

گفت‌وگو پیرامون شبهات مطرح شده در مورد لایحه جدید عفاف و حجاب

گزارش
روانما،نگار

رایحه تیموری

قرار است امروز لایحه جدید عفاف و حجاب در صحن علنی مجلس شورای اسلامی بحث و بررسی شود تا اگر رأی بیابود و اجرایی شود، به مناقشات چندین سساله در موضوع عفاف و حجاب پایان دهد و زخم کهنه‌ای را که پس از فوت مهسا امینی سبز بار کرده، التیام بخشد. شاید امروز تصمیم نمایندگان ملت بر مباحث و ابهامات پیرامون این لایحه نقطه پایان یگذازد و آن را به سرانجام برساند، ولی بحث و کند و کاو درباره این لایحه از ماه‌ها

به عنوان سسوال اول لایحه جدید عفاف و حجاب با نسخه گذشته که توسط قوه قضاییه تهیه شده بود، چه تفاوتی دارد؟ در این لایحه چه مواردی اصلاح شده و نسبت به قوانین گذشته چه مزایایی دارد؟

قانون فعلی به صورت کلی به جرم‌بی حجابی پرداخته و جزء نگره‌ی ارانه شده بود، چه تفاوتی هر کس حجاب شرعی را رعایت نکند ۲ میلیون تومان جریمه می شود و به جرم کشف حجاب و بدحجابی مانند سایر جرائم رسیدگی می شود، اما در لایحه جدید پیش از اعمال جزای نقدی، مواردی مانند تذکر و ارشاد شفاهی و پیامکی را گنجانده ایم که تأثیر گذاری آن در کاهش جرم ثبت شده است.

از طرف دیگر در لایحه قدیمی که از سوی دولت و قوه قضاییه ارائه شده بود، گرفتن جریمه بر عهده پلیس گذاشته شده بود که این تصور را ایجاد می کرد که با این تصمیم نسبت به اعمال قانون توسط قوه قضاییه بازدارندگی بیشتری ایجاد می شود. در حالی که بیشتر از سرعت اجرای قانون، مقدار مجازات در میزان بازدارندگی تأثیر دارد در لایحه جدید بیش از آنکه سرعت اجرای حکم مورد توجه قرار گیرد، میزان جریمه پر اهمیت بود. بر این اساس در لایحه جدید مقدار جریمه ها افزایش پیدا کرده و اعمال جریمه جزو وظایف پلیس محسوب نمی شود.

تفاوت دیگر این لایحه با لوابح و قوانین گذشته در پیوست‌های فرهنگی آن دیده می شود. در گذشته انقلاب فرهنگی بودند، در حالی که در رویه معمول قضات و انشای رأی توسط آنها، قانون اهمیت دارد و این مصوبات در رأی آنها تأثیری ندارد. در لایحه جدید پیوست های فرهنگی اجتماعی که با استفاده از مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی تدوین شده، در حالت مصوبه به قانون تبدیل می شوند و برای آنها ضمانت اجرا گذاشته می شود تا جنبه عملیاتی پیدا کنند. با افزودن ضمانت های اجرایی به عملیاتی شده فرهنگی اجتماعی لایحه، این بخش به ۲۰ ماده افزایش پیدا کرده و به راهکارهای کاربردی تبدیل شده اند.

برای این پیوست های فرهنگی چه ضمانت های اجرایی در نظر گرفته شده است؟ جزای نقدی ابزاری است که در ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی وجود داشته و ما از آن برای کاهش جرائم و پرونده های قضایی به درستی استفاده نکرده ایم.

بر اساس قوانین حاضر صنوف متخلف در صورتی که به رعایت قوانین حجاب و عفاف پایبند نباشند، پلمب می شوند و بعد از مدتی رفع پلمب شده یا برای شخصی که در فضای مجازی بی حجابی را ترویج می کند، احکام غیرمعتارفی مانند تسلسیل اموات صادر می شود که از نظر عموم مقبول نیست و بازدارندگی لازم را ندارد، در حالی که اگر این صنوف و افراد متخلف به وسیله جزاهای نقدی سنگین مجازات شوند، حتما باز دارندگی ایجاد می شود.

مثلا صنفت متخلف موظف شود بخش قابل توجهی از اعمال سابقه خود را به عنوان جریمه پرداخت کند یا شخصی که کشف حجاب کرده جریمه نقدی قابل توجهی بپردازد. این روش جریمه در قوانین جزایی دنیا از مون خود رای داده و کاهش سرعت های غیرمسالحانه محصول وضع و اعمال جزاهای نقدی سنگین است.

با این تفاسیر می توان گفت یکی از دلایلی که قوانین گذشته در حوزه فرهنگی تأثیر گذار نبوده اند، نداشتن ضمانت های اجرایی بوده و در لایحه جدید امکان اجرای صحیح و موثر این قوانین فراهم شده است.

بخشی از قوانین گذشته به قوت خود باقی مانده اند، اما با افزودن حدود ۲۷ ماده قابلیت اجرا پیدا کرده اند. مثلا در قوانین گذشته پیش بینی نشده بود که با جرائم گروه ها و اشخاصی مانند سلبریتی ها و چهره های مطرح اجتماعی و کسب و کارهای مروج بی حجابی چگونه تعیین شود. پیش بینی نشده که اگر به بلاگر های خارجی سفارش تبلیغ داده شود، باید چه جزایی در نظر بگیریم. در قوانین گذشته جزایی که برای جرائم مراکز تهیه و توزیع پوششک مروج بدحجابی تعیین شده بود، باز دارنده نبودند و از سوی دستگاه قضا هم اعمال نمی شدند. اما بر اساس می شوند که قابلیت اجرا هم دارند. بسیاری از قوانین هم که به صورت کلی برای جرائم مختلف تعیین شده بودند، به طور خاص برای جرم بی حجابی تعریف و تدوین شدند. یکی از نکات مهم این قانون شفافیت و رو به پد بودن آن است. به طوری که عموم مردم می توانند به راحتی جرم و جزاهای این حوزه را درک کنند که در کاهش جرم تأثیر دارد.

اگر فرد متخلف شرایط خاصی داشته باشد که برای اعمال قانون محدودیت ایجاد کند، این مجازات ها چگونه اجر ا می شوند؟ مثلا سن

یعنی پلیس ضابط موقعیت است و قاضی حکم صادر می کند تا به مردم ظلم نشود.

در لایحه گذشته با این استدلال که بی حجابی تخلف است و جرم تلقی نمی شود، رسیدگی به آن را به پلیس سپرده بودند. در لایحه جدید این استدلال رد شده است؟

این نکته با استناد به قانون اساسی تعیین تکلیف شده و اگر هم آن را به عنوان تعزیر در نظر بگیریم، باز هم بر اساس اصل ۱۵۶ قوه قضاییه مسئول رسیدگی به تعزیرات است.

از سوی دیگر ما تفکیک قوا داریم و قضاوت و رسیدگی به جرم وظیفه قوه قضاییه است. اگر این وظیفه را به پلیس بسپاریم آسیب زاست.

یکی از نکاتی که در لایحه جدید عفاف و حجاب مورد مناقشه قرار گرفته و از سوی صاحب نظران به عنوان یک ابهام مطرح شده، منبع استخراج قوانین سلبی و باز دارنده است که در لایحه گنجانده شده است. این منتقدان بر این باورند که در تدوین لایحه بیش از آنکه احکام شرع مورد رجوع قانونگذاران باشد، عرف جامعه مورد توجه قرار گرفته است.

مطابق قانون اساسی قوانین باید بر اساس شرع تعیین شود، بنابراین این مجلس حق تعیین قوانین بر اساس عرف را ندارد و این امر اتفاق نمی افتد، اما در لایحه گذشته بدپوششی به صورت کلی جرم در نظر گرفته شده و برای آن جزای یکسانی به مبلغ ۳ میلیون تومان در نظر گرفته شده است. در لایحه جدید بدپوششی را ما به چند دسته تقسیم و به تناسب میزان جرم و مقدار بدپوششی جزای نقدی را تعیین کردیم که این امر کاملا با احکام شرعی و عرف جامعه مطابقت دارد.

این تقسیمات به چه صورتی انجام شده است؟
مادر جات مختلفی برای بدپوششی در نظر گرفتیم؛ درجه اول حالتی است که فرد برهنه کامل یا نیمه برهنه وارد جامعه شود که برای آن حبس در نظر گرفته شده است.
حالت دوم بدپوششی در مورد آقایان به این صورت است که زانو و سینه و سرشانه فرد نمایان باشد یا لباس تنگ و بدن نما ببوشد و در مورد خانم ها به این صورت است که لباس تنگ و بدن نما باشد و از مچ پا یا ساعد دست به بالا دیده شود که جریمه آن ۲۴ میلیون تومان تعیین شده است.

حالت سوم برداشتن پوشش سر است که در در فعلی جامعه به آن کشف حجاب گفته می شود و برای آن ۶ تا ۲۴ میلیون تومان جریمه تعیین می شود.

حالت چهارم هم مربوط به اجرای تصره ماده ۶۲۸ است که در نظر قانونه گذشته هم موجود بوده و نسخ نشده است. بر اساس این قانون به طور کلی بدپوششی جرم تلقی و خطاکار تا توجه به میزان جرم مستحق جزا شناخته شده است.

در لایحه برای کسب و کارهای مروج بی حجابی این جزا تعیین شده که بخشی از سود کسب خود را به عنوان جریمه پرداخت کنند. اما در حالی که ما در جامعه شاهد فرارهای مالیاتی گسترده هستیم، این امکان وجود دارد که صاحبان کسب و کار سود واقعی خود را هم اعلام نکنند.

بر اساس اطلاعاتی که از سازمان امور مالیاتی دریافت کردیم، با سساز و کارهای جدیدی که برای اعلام و دریافت مالیات تعیین شده، در ۲ سال اخیر فرارهای مالیاتی به حداقل رسیده است. در مورد تعیین سود کسب و کارها هم می توان این روش ها و ساز و کارها را اعمال کرد، اما اگر جرم و تخلف نبود، برای این درصدی خطا وجود داشته باشد، برای کسی که هدفش از کسب و کار، رسیدن به سود و انتفاع مالی است، باز هم جریمه نقدی باز دارنده است.

با توجه به اینکه مبنای باز دارندگی این لایحه تعیین و دریافت جزاهای نقدی سنگین است، اگر کسی از نظر مالی متمکن باشد و به سادگی از عهده پرداخت این جرایم بر آید، ممکن است بارها مر تکب جرم و تخلف شود. برای این موارد چه تدبیری پیش بینی کرده اید؟

اگر فرد به جرم خود ادامه دهد، دیگر کشف حجاب مصداق ترویج فساد است و فقط شامل جریمه نقدی نمی شود. یعنی اگر کسی پس از ۳ بار پرداخت جریمه نقدی، باز هم متنبه نشود و برای بار چهارم مرتکب جرم شود، باید به جرم ترویج فساد مجازات های دیگری مانند حبس را هم تحمل کند.

لایحه

در لایحه جدید عفاف و حجاب

ماده ۳۳

مجازات ترویج بی حجابی

هر شخص در فضای مجازی یا غیرمجازی به اصل حجاب توهین کند یا سر برهنگی، بی عفتسی، بی حجابی یا بدپوششی را ترویج کند یا هر رفتاری انجام دهد که نوعا تر ویج آنها محسوب شود، مرتکب در مرتبه اول به جزای نقدی درجه ۴ و به تشخیص مقام قضایی ممنوعیت از خروج از کشور و ممنوعیت از فعالیت عمومی در فضای مجازی از عماه تا ۲سال و حذف محتواهای سابق ناقض قانون محکوم می شود و در صورت تکرار، جزای نقدی یک درجه تشدید و سایر مجازات های مرتبه اول نیز اعمال می شود. تبصره: ضابطان مطابق صلاحیت های قانونی مکلفند برای حداکثر مدت ۲۴ ساعت گذر نامه، حساب های کاربری داخلی و صفحات متناظر و پایگاه اطلاع رسانی مرتکب را توقیف و پرونده را جهت تعیین تکلیف به مرجع قضایی ارسال کنند. (جزای نقدی درجه ۴: از ۵۰ تا ۱۰۰ میلیون تومان و جزای نقدی درجه ۳: از ۱۰۰ تا ۱۵۰ میلیون تومان است).

ماده ۳۸

تعرض به بانوان محجبه

هر شخصی در اماکن عمومی یا معابر متعرض به بانوان محجبه شود توسط ضابطان عام و خاص قوه قضاییه بازداشت و به حد اکثر مجازات مندرج در ماده ۶۱۹ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی محکوم می شود. تبصره: هر شخص یا گروهی رفتاری اعم از فعل و ترک فعل به علست حجاب به زنان توهین کرده و یا افترا ببیند به مجازات این ماده محکوم می شود. (مجازات ماده ۶۱۹ کتاب پنجم ق.م.عبارت است از حبس از ۲ تا ۶ماه و ۲۴ تا ۷۴ ضربه شلاق).

هر شخصی در اماکن عمومی یا معابر متعرض به بانوان محجبه شود توسط ضابطان عام و خاص قوه قضاییه بازداشت و به حد اکثر مجازات مندرج در ماده ۶۱۹ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی محکوم می شود. تبصره: هر شخص یا گروهی رفتاری اعم از فعل و ترک فعل به علست حجاب به زنان توهین کرده و یا افترا ببیند به مجازات این ماده محکوم می شود. (مجازات ماده ۶۱۹ کتاب پنجم ق.م.عبارت است از حبس از ۲ تا ۶ماه و ۲۴ تا ۷۴ ضربه شلاق).

نکته

امر به معروف

فقط با مهربانی باشد

یکی از مواردی که در لایحه عفاف و حجاب مورد توجه قرار گرفته، بحث امر به معروف و نهی از منکر است. در این لایحه در مورد امران به معروف ۳نکته ذکر و بسرای چگونگی امر به معروف و نهی از منکر شرایط و قواعدی مطرح شده که به شرح زیر است:

۱. کسی حق ندارد از انجام امر به معروف و نهی از منکر لسائی جلوگیری کند.

۲. جزای نقدی تا ۵۰ میلیون تومان برای انجام حرکات غیرمعتارف مانند فریاد زدن مقابل امر به معروف و ناهی از منکر

۳. جزای نقدی تا ۲۴ میلیون تومان برای امر به معروف برخاشگر و توهین کننده

و دعوا با اشخاص متخلف بسیاری از منتقدان بخش سوم این شرایط را مورد نقد قرار داده اند و آن را باعث دلسردی امران به معروف و نسبت به انجام این وظیفه شرعی دانسته اند. حجت الاسلام جلیل محبی در پاسخ به این افراد، سفارش مقام معظم رهبری را یادآوری می کند و می گوید: «همانطور که ایشان فرموده اند امر به معروف و نهی از منکر باید با مهربانی و سعه صدر انجام شود. رعایت این شرایط در دین اسلام هم مورد تأکید قرار گرفته و از مسلمانان خواسته شده در امر به معروف و نهی از منکر خشونت و برخاشگری نداشته باشند.» او توضیح می دهد: «بر اساس آموزه های دینی و سفارش مقام معظم رهبری، تذکرهای لسائی را فقط تا زمانی می توان امر به معروف و نهی از منکر نامید که با رعایت شرایط و بدون برخاشگری و خشونت انجام شود، اما اگر شخصی امر به معروف در مقابل برخاشگری، فحاشی و رفتارهای ناپسند فرد خاطی مقابله به مثل کند و همین رفتارها را داشته باشد، موضوع از امر به معروف به دعوی شخصی تغییر ماهیت می دهد که قابل دفاع نیست و بر اساس لایحه جدید جرم هم شمرده می شود. البته فرد خاطی هم که با برخاش و ناسزا پاسخ آمر به معروف را داده مجرم است، ولی این امر سبب نمی شود اشتباه و لغزش آمر به معروف را نادیده بگیریم.» کارشناس مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی وقوع بعضی از اتفاقاتی را که در وقایع اخیر با عنوان امر به معروف و نهی از منکر شاهد بوده ایم، نادرست می داند و می گوید: «مواردی مانند ماست ریختن بر سر فرد بی حجاب با عنوان امر به معروف و نهی از منکر در جمهوری اسلامی پسندیده نیست و نشان این واجب شرعی را خدشه دار می کند.»

دریچه

اقتدار پلیس در انجام

وظایف قانونی

در لایحه جدید عفاف و حجاب دستگیری افراد توسط پلیس به حداقل رسیده و فقط در مواردی که شخص، برهنه یا نیمه برهنه در خیابان و مکان های عمومی ظاهر می شود، پلیس وظیفه دارد فرد را دستگیر کند و به مراجع قضایی تحویل دهد. در این لایحه پلیس به عنوان ضابط در نظر گرفته شده و در مواردی که شاهد تخلف از قوانین حجاب و عفاف است، باید بدون برخورد و دستگیری، با ثبت و ضبط تصویر فرد توسط دوربین های پلیس، مستندنگاری کند. فارغ شدن پلیس از برخورد های انتظامی برای برخی از صاحب نظران این نگرانی را به وجود آورده که با اجرای لایحه اقتدار پلیس مخدوش شود. حجت الاسلام جلیل محبی در گفت وگو با همشهری می گوید: «در گذشته به دلیل اینکه قوانین عفاف و حجاب باز دارندگی لازم را نداشتند و مجازات ها در پیشگیری از جرم مؤثر نبودند، پلیس با خاطیان برخورد می کرد که خسارت های زیادی را به بار آورد. در لایحه جدید تلاش کرده ایم بر اساس نظر به های قضایی پیشبر فته دنیا عمل کنیم و با تعیین جزای نقدی سنگین، مواجهه فرد با پلیس را به طور چشمگیری کاهش دهیم.» کارشناس مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی اقتدار پلیس را در انجام وظایف قانونی می داند و توضیح می دهد: «در این لایحه نقش پلیس در اجرای صحیح قانون بسیار پر رنگ است و پلیس با مستندسازی صحیح می تواند میزان خطا در اجرای قانون را به حداقل برساند. این نیروها که به فراخور شغل خود از سعه صدر مناسبی برخوردار هستند، در تذکر لسائی و امر به معروف و نهیسی از منکر خاطیان هم می توانند به صورت مؤثر عمل کنند.»

حجت الاسلام محبی نیروهای آموزش دیده بسیج را به عنوان بازوی پلیس در مستندسازی جرائم عنوان می کند و ادامه می دهد: «نیروهای بسیج هم مانند پلیس نمی توانند فرد خاطی را دستگیر کنند، ولی می توانند در امر به معروف و نهی از منکر و ثبت تصاویر متخلفان به پلیس کمک کنند.» او گذرانندن دوره های آموزشی لازم را از شرایط اساسی برای فعالیت نیروهای بسیج برمی شمرد.